

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มตื่นตัวหันมาใส่ใจและห่วงใยในเรื่องสุขภาพกันมากขึ้น เนื่องจากการที่ต้องเผชิญกับปัญหาสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยมลพิษและสารพิษต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบด้านที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังจะเห็นได้จากกระแสการตื่นตัวในเรื่องของ ชีวิตดี ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจอย่างมากในขณะนี้ ส่งผลให้ผู้บริโภคเริ่มให้ความสำคัญต่อการเลือกสรรอาหารที่มีคุณประโยชน์และปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นับเป็นปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้สินค้าประเภทอาหารปลอดสารพิษและปลอดภัยจากสารพิษได้รับความนิยมในการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทั้งผัก ผลไม้สด ไปจนถึงอาหารแห้งอย่างไข่ไก่และข้าวสาร อาหารปลอดสารพิษและปลอดภัยจากสารพิษส่วนใหญ่ที่ผู้บริโภคหาซื้อเพื่อรับประทานเป็น ผักสดถึง 95%¹ อาจเป็นเพราะมีวางจำหน่ายอย่างแพร่หลายกว่าอาหารประเภทอื่น อีกทั้งเกือบทุกร้านเรือนและตามร้านอาหารต่างใช้ผักสดเป็นส่วนประกอบของอาหารในแต่ละมื้อเสมอ จากการสำรวจมูลค่าของตลาดผักสดทั้งหมด โดยรวมของประเทศไทยในปี 2538 มีถึง 31,310 ล้านบาทต่อปี โดยเป็นมูลค่าของผักปลอดสารพิษและผักปลอดภัยจากสารพิษประมาณ 5% ของมูลค่าตลาดผักรวมหรือประมาณ 1,500 ล้านบาทต่อปี² มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยประมาณปีละ 20% แม้ในช่วงปี 2538-2540 ประเทศไทยประสบกับสภาพเศรษฐกิจถดถอย แต่ธุรกิจนี้ยังคงมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยประมาณปีละ 5-10%³

¹ อาหารปลอดสารพิษ-เสริมสุขภาพ แนวโน้มใหม่ของการกินเพื่ออยู่. ฐานอาทิตย์วิเคราะห์ ฉบับวันที่ 20 ตุลาคม 2539. หน้า 25-26.

² บริษัทเครื่องเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี). ผลของการศึกษาการสำรวจตลาดผักในซูเปอร์มาร์เก็ตในช่วง 18-28 ธันวาคม 2538.

³ สัมภาษณ์ คุณโสภิตา เพ็ญทอง ผู้จัดการฝ่ายตลาดมูลนิธิโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่. 26 มกราคม 2541.

ตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีอัตราการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 5-10% ต่อปีเช่นกัน โดยปัจจุบันมีผู้ประกอบการผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 12 ราย ไม่รวมผู้ประกอบการที่มีพื้นที่เพาะปลูกในจังหวัดเชียงใหม่แต่ไม่ขายผลผลิตในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมานานมีจำนวน 8 ราย ได้แก่ “ผักคอตคำ” ของมูลนิธิโครงการหลวง “ผักอิมบูนู” ของมูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก “ผักในมุ้ง” ของกลุ่มผู้ปลูกผักสวนป่ากว่า อ.สารภี โครงการสนับสนุนเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี “ผักปลอดสารพิษ” ของกลุ่มเกษตรกรบ้านโป่ง อ.สันทราย โครงการสนับสนุนเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอสันทรายร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ “ผักในมุ้ง” ของกลุ่มทำสวนโป่งแยง อ.แม่อริม โครงการสนับสนุนเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอแม่อริม “ผักอนามัย สวนวิวิ้งตาล” ของกลุ่มธรรมชาติ อ.จอมทอง โครงการสนับสนุนเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอจอมทอง “ผักสารภี” ของเจ้าหน้าที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ “ผักสุขภาพ” ของภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามียอดขายรวมประมาณ 50 ล้านบาทในปี 2540⁴ โดยผู้ประกอบการแต่ละรายได้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษออกจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี

ผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับหนึ่งคือ ผักคอตคำของโครงการหลวง โดยคิดจากขนาดของพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกที่มีขนาดถึง 72,000 ไร่ เทียบกับผู้ผลิตรายอื่นที่มีพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกเพียง 1 ไร่ ถึง 200 ไร่ ตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษนั้นยังไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับจากหน่วยงานใดที่ให้การคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรง แต่ผักที่มีการวางจำหน่ายโดยทั่วไป จะได้รับการคุ้มครองจากคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) อย่างไรก็ตามผักปลอดภัยจากสารพิษ จำเป็นที่จะต้องได้รับความเชื่อถือจากลูกค้าและผู้บริโภคว่าปลอดภัยจากสารพิษจริง ดังนั้นผักแต่ละยี่ห้อจึงมีหน่วยงานตรวจสอบซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐหรือสถาบันที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการรายนั้นๆ เพื่อรับรองความปลอดภัยจากสารพิษของผักที่ปลูกและนำออกจำหน่ายแก่ผู้บริโภค

⁴ เอกสารผลการสำรวจตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ . เพื่อการวางแผนธุรกิจ เรื่อง ธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ ในวิชาสัมมนาการจัดการ โครงการปริญญาโท (ภาคพิเศษ) รุ่นที่ 7. 15-30 มกราคม 2541.

ผักปลอดสารพิษและปลอดภัยจากสารพิษที่ผลิตได้นอกจากขายให้ผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ได้มีการนำส่งไปขายต่อยังจังหวัดอื่นๆ ด้วย ส่งผลให้ธุรกิจนี้มีอัตราการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้นทุกปี⁵ จัดว่าเป็นธุรกิจที่สามารถทำรายได้ได้อย่างต่อเนื่องทำให้มีจำนวนเกษตรกรอีกหลายครัวเรือนสนใจเข้าร่วมโครงการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และมีผู้ที่ให้ความสนใจจะเข้ามาทำธุรกิจนี้มากขึ้นด้วย⁶ ดังนั้นตลาดผักปลอดสารพิษและปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ น่าจะเป็นตลาดที่มีศักยภาพและสามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นได้อีกมากในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำ **การศึกษากลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่** เพื่อให้ทราบถึงกลยุทธ์การตลาดและปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจนี้และเพื่อเป็นแนวทางในการลงทุนและการวางกลยุทธ์การตลาด สำหรับผู้ประกอบธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบธุรกิจผักปลอดสารพิษและผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจผักปลอดสารพิษและผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบธุรกิจผักปลอดสารพิษและผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจผักปลอดสารพิษและผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการลงทุนและการวางกลยุทธ์การตลาด สำหรับผู้ที่ประกอบธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องผักปลอดภัยจากสารพิษ ในจังหวัดเชียงใหม่

⁵ สัมภาษณ์ คุณธรรมชาติ ช้างทอง เจ้าหน้าที่โครงการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของศูนย์ส่งเสริมการเกษตร อ. สารภี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 27 มกราคม 2541.

⁶ เรื่องเดียวกัน